

ĆWICZENIE

Decydujemy i działamy wspólnie – pierwsze kroki w budżecie partycypacyjnym

Ćwiczenie pozwoli uczniom i uczennicom poczuć ducha wspólnoty i doświadczyć, czym jest tworzenie budżetu partycypacyjnego. Wiele badań wskazuje, jak nieliczny jest odsetek młodzieży naprawdę obywatelskiej i zaangażowanej we wspólne dobro, a szkolne budżety partycypacyjne mogą to zmienić, dając lekcję współdecydowania, współodpowiedzialności oraz łączenia potrzeb różnych grup społecznych.

OPRACOWANIE: Sergiusz Czaja

CZAS TRWANIA: 30 minut

POZIOM NAUCZANIA: klasy VII–VIII szkoły podstawowej

PRZEDMIOT: WOS

Cele zajęć:

- uświadomienie roli budżetu obywatelskiego w budowaniu lokalnej wspólnoty oraz wprowadzaniu pozytywnej zmiany społecznej
- rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia oraz współpracy w grupie

Kryteria sukcesu:

- potrafisz wyjaśnić, czym jest wspólnota oraz na czym polega jej budowanie w społeczności lokalnej
- identyfikujesz korzyści wynikające z budowania wspólnoty
- potrafisz wymienić oraz opisać najważniejsze kroki w tworzeniu budżetu partycypacyjnego

Kluczowe zagadnienia: szkolny budżet partycypacyjny, budowanie wspólnoty, społeczność lokalna

Formy i metody pracy: analiza danych, pogadanka, rozmowa w parach, praca w grupach, refleksja

Środki dydaktyczne potrzebne do przeprowadzenia zajęć: papier do flipchartu, markery, przygotowany na osobnych karteczkach opis zadań poszczególnych grup, rzutnik i ekran, prezentacja multimedialna

Związek z podstawą programową: I.3; III.8; IV.4; VI.5; IX.4

PRZEBIEG ZAJĘĆ

1. Przeprowadź z uczniami i uczennicami rozmowę na temat ich aktywności oraz zainteresowania polityką. Podejmij zagadnienie skuteczności działania uczniów i uczennic w przestrzeni szkolnej i pozaszkolnej. Do dyskusji wykorzystaj prezentację *Wiedza polityczna i zainteresowanie polityką młodych Polaków* autorstwa Instytutu Psychologii PAN z 2019 roku: <https://bit.ly/RaportPANMłodzież>. W szczególności polecamy slajd nr 4 oraz 11, na których zebrano dane statystyczne.

Przykładowe pytania do analizy danych:

- *Określ, w jakim stopniu młodzi ludzie interesują się sprawami politycznymi.*
- *Jak sądzicie, dlaczego młodzi ludzie w tak niskim stopniu interesują się sprawami politycznymi?*
- *Na podstawie danych określ poczucie grupowej skuteczności młodych ludzi w dokonywaniu zmian. Z czego waszym zdaniem może wynikać takie stanowisko?*

2. Zapowiedz młodzieży, że teraz zastanowicie się, czym jest wspólnota i dlaczego jest ważna. Poproś uczniów i uczennice, aby porozmawiali w parach, do jakich wspólnot należą.

Następnie zastanówcie się, czym jest wspólnota. Jakie korzyści przynosi funkcjonowanie we wspólnocie? Podsumuj ten fragment rozmowy, wykorzystując poniższe informacje:

Wspólnotowość jest odpowiedzią na dość powszechny wciąż dziś indywidualizm, który za wartość uznaje gromadzenie kapitału i przedmiotów na własny użytek, a jego konsekwencją jest nadmierna eksploatacja zasobów planety z jednej strony, a z drugiej – relacje z innymi ludźmi oparte na powierzchownym kontakcie. A przecież człowiek do satysfakcjonującego życia potrzebuje głębokich relacji. Już dziś możemy budować wspólnoty będące źródłem siły dla nas i naszych uczniów i uczennic oraz lepszego świata dla każdej istoty na planecie.

Następnie zadaj uczniom i uczennicom pytanie: Jak sądzicie, w jaki sposób można budować wspólnotę poprzez wzmacnianie sprawczości uczniów na poziomie szkoły? Czego potrzebujecie w szkole?

Jeżeli uczniowie wśród działań (np. ankiet badających potrzeby uczniów, prowadzenie różnorodnych akcji i projektów, odpowiednie zaadaptowanie przestrzeni szkolnych) nie wymienia budżetu partycypacyjnego, nakieruj ich na ten pomysł.

3. Wprowadź zagadnienie budżetu partycypacyjnego, wyjaśnij je młodzieży. Możesz się w tym miejscu odwołać do innych form aktywności obywatelskiej, które uczniowie już znają.

Podziel uczniów i uczennice na cztery grupy, najlepiej w drodze losowania.

Każda grupa będzie pracować nad kolejnym krokiem w budowaniu koncepcji szkolnego budżetu partycypacyjnego. Nie mamy pewności, w jakim kierunku potoczy się ich praca, więc warto wspierać grupy w tym zadaniu. Każda grupa notuje najważniejsze wnioski sformułowane podczas dyskusji. Ćwiczenie ma na celu zainspirowanie uczniów do głębszego zainteresowania się koncepcją szkolnego budżetu partycypacyjnego albo innej aktywności społecznej, nie zaś stworzenie pełnego modelu.

Grupa 1. Krok 1 – ustanowienie zasad szkolnego budżetu partycypacyjnego

Waszym zadaniem jest spisanie najważniejszych zasad, którymi należałoby się kierować podczas wprowadzania do życia szkoły inicjatywy, którą jest budżet partycypacyjny. Zwróćcie uwagę, że efektem końcowym powinno być rozwiązanie odpowiadające na potrzeby wielu grup.

Grupa 2. Krok 2 – promowanie szkolnego budżetu partycypacyjnego

Opracujcie skuteczne sposoby promocji budżetu wśród społeczności szkolnej, tak aby zaangażować jak najwięcej osób. Zastanówcie się, jakie kanały komunikacji wykorzystać (plakaty, spotkania, media społecznościowe?), by dotrzeć do jak najszerzego kręgu odbiorców.

Grupa 3. Krok 3 – wymyślanie projektów do szkolnego budżetu partycypacyjnego

Zastanówcie się, jak wesprzeć uczniów i uczennice waszej szkoły w wymyślaniu i rozwijaniu koncepcji projektów do budżetu partycypacyjnego. Stwórzcie bazę pomysłów do budżetu partycypacyjnego, które będą odpowiednio dopasowane do potrzeb waszej szkoły.

Grupa 4. Krok 4 – wybór projektów do szkolnego budżetu partycypacyjnego

Opracujcie sposoby prezentacji propozycji projektów w przestrzeni szkolnej i pozaszkolnej oraz wskaźcie, jak należy przeprowadzić proces ich wyboru, tak aby był transparentny, by zapewniał uczciwość i zaangażowanie społeczności.

4. W ramach podsumowania pracy w grupach można zadać uczniom i uczennicom następujące pytanie:
Czy szkolny budżet partycypacyjny może pomóc wam zmienić szkołę na ciekawsze miejsce?

ŹRÓDŁO:

- *Wiedza polityczna i zainteresowanie polityką młodych Polaków. Analiza z pierwszej fali badania podłużnego: reprezentatywna próba młodych Polaków*, Instytut Psychologii PAN, 2019, https://psychopol.psych.pan.pl/images/Raporty/Raport_zainteresowanie_i_wiedza.pdf.

POLECANE MATERIAŁY:

- *Szkolny budżet partycypacyjny krok po kroku*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2021, <https://biblioteka.ceo.org.pl/szkolny-budzet-partycypacyjny-krok-po-kroku>.
- *Szkolny budżet partycypacyjny – wskazówki dla początkujących*, Fundacja Pole Dialogu, Fundacja Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”, 2019, <https://stocznia.org.pl/wp-content/uploads/2022/02/SBPpublikacja.pdf>.
- Film *School Participatory Budget in Warsaw* (po polsku), Citizens For Europe, YouTube, 2022, <https://www.youtube.com/watch?v=3OG6bGC98js>.

Materiał powstał w ramach projektu współfinansowanego ze środków Deutsche Bundesstiftung Umwelt (DBU) oraz w ramach polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

Materiał wyraża wyłącznie poglądy autorów i autorek i nie może być utożsamiany z oficjalnym stanowiskiem Deutsche Bundesstiftung Umwelt i Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej.

Wydawca: Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej

Rok publikacji: 2025